

E DITH WHARTON JAUSMŲ KLASIKA

„IŠMINTINGŲJŲ ŠIRDIS YRA GEDULO NAMUOSE, PAIKŲJŲ GI ŠIRDIS LINKSMYBĖS NAMUOSE.“

AUTORĖ – PIRMOJI MOTERIS, PELNIUSI PULICERIO PREMIJĄ

LINKSMYBĖS NAMA

romanas

svajonių knygos

EDITH WHARTON

LINKSMYBĖS
NAMAI

romanas

Iš anglų kalbos vertė *Emilija Grigulaitė*

Pirma knyga

1

Seldenas iš netikėtumo stabtelėjo. Jo žvilgsnis nuskaidrėjo popietinėje Niujorko centrinės geležinkelio stoties grūstyje užkliuvęs už panelės Lili Bart.

Buvo rugsėjo pradžios pirmadienis ir Seldenas grįžo į darbą po trumpos viešnagės kaime, bet ką tokiu metų laiku mieste veikia panelė Bart? Jeigu paaiškės, jog laukia traukinio, jis galės daryti išvadą, kad užklupo ją pervažiuojančią iš vieno užmiesčio namo į kitą, kurių šeimnininkai konkuravo dėl jos pasibaigus sezonui Niuporte, tačiau ji suglumino keista jos veido išraiška. Panelė Bart stovėjo atokiau nuo minios, plaukiančios pro šalį: vienas srautas plūdo į platformą, kitas į gatvę; jos veide atsispindėjo nerūžtingumas, bet tai, spėjo Seldenas, galėjo būti kaukė, ir dėl visiškai aiškios priežasties. Jam toptelėjo, kad ji kažko laukia, nors pats nesuprato, kodėl tokia mintis atėjo į galvą. Lili Bart nebuvo kuo nors ypatinga, tačiau žadino jo

susidomėjimą ir vertė spėlioti, ar visai paprasti jos poelgiai nėra toli siekiančių ketinimų rezultatas.

Smalsumo genamas Seldenas pakeitė kryptį ir, užuot ėjęs prie durų, nužingsniavo link jos. Žinojo: jeigu panelė Bart nenorės būti pastebėta, ji sugalvos, kaip pasprukti; jam buvo smagu manyti, kad privers ją atskleisti gebėjimus.

– Pone Seldenai... Kaip man pasisekė!

Ji žengė į priekį šypsodamasi, kone nekantraudama, pasiryžusi jį sustabdyti. Vienas kitas praeivis braudamasis pro juos stabtelėjo pasižiūrėti, nes panelė Bart buvo asmenybė, gebanti sulaikyti net į paskutinį traukinį skubančius priemiesčių gyventojus.

Seldenas dar nebuvo matęs jos tokios švytinčios. Ryški galva, išsiskirianti dulsvų atspalvių minioje, čia darė ją pastebimesnę nei pokylių salėje, po tamsios skrybėlaitės šydu jos oda atrodė atgavusi mergišką glotnumą ir skaistumą, kuris jau buvo pradėjęs blėsti vienuolika metų nenuilstamai šokant iki išnaktų. Seldenas susigriebė abejojantis, ar tikrai praėjo vienuolika metų ir ar jai, kaip tvirtina konkurentės, išties jau sukako dvidešimt devyneri.

– Kokia sėkmė! – pakartojo ji. – Jūs labai malonus, kad atėjote manęs išgelbėti!

Jis juokais patikino, jog tokia esanti jo gyvenimo misija, ir paklausė, kokį gelbėjimo būdą pasirinkti.

– Ak, tinka bet koks... galime tiesiog atsisėsti ant suolo ir pasikalbėti. Koks skirtumas... prisėsti per kotiljoną* ar

* Pramoginis šokis, sudarytas iš valso, polkos, mazurkos, kadrilio figūrų (čia ir toliau – vert. pastabos).

laukiant kito traukinio? Čia nė kiek ne karščiau negu ponios Van Osburg oranžerijoje... ir kai kurios moterys nė kiek ne bjauresnės. – Ji nusikvatojo ir paaiškino, kad į miestą užsuko iš Taksido važiuodama į Belomontą pas Gasą ir Džudę Trenorus, bet pavėlavo į Rainbeko traukinį, išvykstantį penkiolika po trijų. – Kito nėra iki pat pusės šešių. – Ji dirstelėjo į brangakmeniais nusagstyta laikrodėlių, pasislėpusį tarp nėra iki pat pusės šešių. – Dar lygiai dvi valandas laukti. Neįsivaizduoju, ką man vienai daryti. Kambarinė iš pat ryto išėjo šio bei to nupirkti ir turėjo išvykti į Belomontą pirmos valandos traukiniu, mano tetos namas užrakintas, o aš mieste daugiau nieko nepažįstu. – Ji gailiai apsidairė po stotį. – Vis dėlto čia karščiau negu pas ponią Van Osburg. Jeigu turite laiko, nusiveskite mane kur nors, kad galėčiau atsikvėpti.

Seldenas pareiškė esąs visiškai jos žinioje: pamanė, jog tai bus lengvas nuotykis. Jis žavėjosi Lili Bart kaip stebėtojas iš šalies, tačiau jo keliai vingiavo taip toli nuo jos orbitos, kad buvo smagu akimirką pajusti jos pasiūlyme slypintį netikėtą intymumą.

– Gal nueikime į „Sherry’s“ arbatos?

Panelė Bart pritariamai nusišypsojo, paskui vyptelėjo.

– Pirmadieniais į miestą priplūsta baisiai daug žmonių... neabejotinai sutiksime begalę įkyruolių. Aš, žinoma, esu sena kaip pasaulis, man jokio skirtumo, bet jūs dar visai jaunas, – linksmi priminė ji. – Mirštu, kaip noriu arbatos... nejaugi nerasime ramesnės vietos?

Jis atsakė į džiugiai jam dovanotą šypseną. Šios merginos atsargumas kėlė jam ne menkesnę susidomėjimą nei

jos nutrūktgalviški poelgiai: buvo tikras, kad tai kruopščiai ištobulintas planas. Vertinant panelę Bart jam visada praversdavo teleologinis požiūris*.

– Niujorko ištekliai gana riboti, – tarė Seldenas, – bet aš pirmiausia surasiu ekipažą, o tada mes ką nors sugalvosime. – Jis nusivedė ją per minią poilsiautojų, pro blyškiaveides merginas juokingomis skrybėlaitėmis, pro plokščiakrūtinės moteris, besigalynėjančias su ryšuliais popierių ir palmių lapų vėduoklėmis. Ar gali būti, kad ji priklauso tai pačiai padermei? Šios apsmurgusios, šiurkščios moterų giminės atstovės vertė jį dar aiškiau suprasti, kokia išskirtinė yra panelė Bart.

Trumpas lietus atvėsino orą, debesys vis dar kabėjo virš drėgnų gatvių.

– Kaip puiku! Truputį pasivaikščiokime, – pasiūlė ji išėjęs iš stoties.

Juodu įsuko į Madisono aveniu ir patraukė šiaurės kryptimi. Panelė Bart žingsniavo šalia plačiais lengvais žingsniais ir Seldenas mėgavosi jos artumo teikiama palaima. Tobula mažutės ausies forma, ryškia aukštyn nušukuotų plaukų garbana (joks dailininkas to neatkartotų), ilgomis tamsiomis blakstienomis, kurios buvo vešlios ir tiesios, ji tryško energija ir subtilumu, jėga ir grožiu. Seldeną apėmė keistas jausmas, kad tokiam įvaizdžiui sukurti reikia milijoniškų pastangų, kad tam kažkoku paslaptingu būdu buvo paaukota daug nykių ir atgrasių žmonių. Seldenas

* Kad viskas tikslinga ir yra iš anksto nulemta.

suprato, jog bruožai, išskiriantys ją iš moterų minios, yra grynai išoriniai: lyg plonu dieviškos glazūros sluoksniu būtų padengtas pats paprasčiausias molis. Vis dėlto toks palyginimas jam nepatiko, nes iš grubios tekstūros neišgausi subtilumo, bet ar įmanoma iš puikios medžiagos susiklosčius aplinkybėms sukurti tuščiavidurį kūrinį?

Jam pasiekus šią apmąstymų fazę pro debesis nušvito saulė ir panelė Bart išskleidė parasolį, nutraukdama malonumą toliau ją stebėti. Po akimirkos kitos ji stabtelėjo ir atsiduso.

– O varge, aš visa suplukusi ir ištroškusi... Kokia bjauri vieta tas Niujorkas! – Nevilties kupinomis akimis ji nužvelgė nuobodžią pagrindinę gatvę. – Kiti miestai vasarą pasipuošia savo gražiausiais apdaraais, o Niujorkas atrodo net be švarko. – Jos žvilgsnis nukrypo į vieną iš šoninių gatvių. – Kažkam pakako žmogiškumo štai ten pasodinti keletą medžių. Eikime į pavėsį.

– Džiaugiuosi, kad mano gatvė susilaukė jūsų palankumo, – tarė Seldenas, kai juodu pasuko už kampo.

– Jūsų gatvė? Ar jūs čia gyvenate?

Lili susidomėjusi nužvelgė naujų iš plytų ir kalkakmenio pastatytų namų fasadus, jie buvo neįtikėtinai įvairūs ir atitiko amerikietišką naujovės troškimą, tačiau kartu atrodė ir įžūliai kviečiantys su savo stoginėmis ir gėlių prisodintomis dėžėmis.

– A, taip... žinoma: „Benediktas“. Koks gražus pastatas! Nemanau, kad esu jį kada nors anksčiau mačiusi. – Ji nužvelgė daugiabutį su marmuriniu prieangiu ir karalių

Jurgių epochos stilių pamėgdžiojančiu fasadu. – Kurie langai jūsų? Tie, su uždangomis nuo lietaus ir saulės?

– Taip... viršutiniame aukšte.

– Ar šis dailus balkonėlis taip pat jūsų? Iš čia atrodo, kad jame vėsu!

Seldenas patylėjo.

– Užėikite ir įsitikinsite, – galiausiai pasiūlė. – Aš akimirksniu patieksiu jums puodelį arbatos... ir nesutiksite nė vieno nuobodos.

Ji raustelėjo (buvo dar nepraradusi gebėjimo parausti tinkamu metu), tačiau pasiūlymą priėmė taip pat nerūpestingai, kaip jis buvo pateiktas.

– Kodėl ne? Būtų sunku atsispirti... todėl surizikuosiu, – pareiškė mergina.

– Ak, aš nepavojingas, – atšovė Seldenas. Tiesą sakant, dar niekada ji nepatiko jam taip kaip šią akimirką. Jis suprato, kad Lili jo pasiūlymą priėmė impulsyviai: jis negalėjo tikėtis jos išskirtinio dėmesio, todėl spontaniškas atsakymas jį nustebino ir netgi įkvėpė.

Stabtelėjęs ant slenksčio jis apsičiupinėjo kišenės, ieškodamas rakto.

– Namuose nieko nėra, bet aš turiu ryte ateinantį tarną, galimas dalykas, kad jis padengė stalą arbatai ir parūpino pyrago.

Jis įvedė Lili į nediduką prieškambarį, kurio sienos buvo nukabinėtos estampais. Ji pastebėjo ant stalo, tarp pirštinių ir vaikščiojimo lazdu, visą šūsnį laiškų ir raštelių; netrukus susigriebė atsidūrusi ankštoje bibliotekoje, tamsioje, bet

jaukioje, su knygų lentynomis palei sienas, dailiai išblukusiu turkišku kilimu, visokiu šlamštu apkrautu rašomuoju stalu, o palei langą, kaip jis ir tikėjosi, ant žemo staliuko stovėjo arbatai paruoštas padėklas. Lengvas vėjelis, sujudinęs muslino užuolaidas, atnešė iš gėlių dėžės balkone šviežio razetų ir petunijų aromato.

Lili su atodūsiu susmuko į vieną iš gerokai nudėvėtų odinių krėslų.

– Kaip puiku vien sau turėti šitokią vietelę! Tikras vargas būti moterimi. – Ji atsilošė pasinerdama į nepasitenkinimo prabangą.

Seldenas bufete ieškojo pyrago.

– Yra žinoma, – tarė jis, – kad net moterys naudojasi privilegija gyventi atskirame bute.

– Ak, tik guvernantės... arba našlės. Bet ne merginos... ne vargšės nelaimingos santuokinio amžiaus sulaukusios merginos!

– Aš netgi pažįstu atskirame bute gyvenančią merginą.

Lili nustebusi atsisėdo tiesiai.

– Tikrai?

– Tikrai, – patvirtino Seldenas traukdamas iš bufeto pyragą.

– A, žinau... jūs turite omenyje Gertę Fariš. – Ji piktokai šyptelėjo. – Bet aš kalbėjau apie *galinčias ištekėti* merginas... Be to, tas jos butukas mažas ir bjaurus, ji nesamdo tarnaitės ir maitinasi įtartinu maistu. Jos virėja dar ir skalbia, maistas atsiduoda muilu. Žinote, aš to nepakęščiau.

– Nepietaukite pas ją skalbimo dienomis, – patarė Seldenas, pjaustydamas pyragą.

Jie abu nusijuokė ir jis priklaupė prie staliuko uždegti lempelės po virduliu, o ji įbėrė arbatžolių į žalią glazūruotą arbatinuką. Stebint jos ranką, glotnią it seno dramblio kaulo gabalėlis, laibus pirštus rožiniais nagais ir safyrų apyrankę, judančią ant riešo, Seldeną pribloškė suvokimas, koks ironiškas pasiūlymas jai pasirinkti gyvenimą, kokį gyveno jo pusseserė Gertrūda Fariš. Lili akivaizdžiai buvo ją sukūrusios civilizacijos auka ir jos apyranė priminė grandines, laikančias ją prirakinantą prie likimo.

Panelė Bart, regis, perskaitė jo mintis.

– Nederėjo taip kalbėti apie Gertę, – tarė ji žavingai atgailaudama. – Pamiršau, kad ji jūsų pusseserė. Tačiau mudvi, žinote, tokios skirtingos: jai patinka būti gerai, o man patinka būti laimingai. Be to, ji yra laisva, o aš ne. Jeigu būčiau, man atrodo, sugebėčiau jaustis laiminga netgi jos bute. Turėtų būti tikra palaima savaip perstatyti baldus, o visą šlamštą atiduoti skudurininkams. Jeigu aš galėčiau pertvarkyti bent savo tetos svetainę, tikrai sugebėčiau atskleisti geriausias savo moteriškas savybes.

– Nejaugi yra taip blogai? – užjaučiamai paklausė Seldenas.

Ji nusišypsojo laikydama arbatinuką, kurį reikėjo pripilti verdančio vandens.

– Tai rodo, kaip retai jūs čia būnate. Kodėl neatvykstate dažniau?

– Atvykstu, bet tikrai ne į ponios Peniston baldus pažiūrėti.

– Nesąmonė, – nukirto Lili. – Jūs išvis nesirodote... tačiau susitikę mes išties puikiai sutariame.

– Galbūt kaip tik dėl to, – skubiai ištarė Seldenas. – Deja, neturiu grietinėlės... gal norėtumėte griežinėlio citrinos?

– Dar geriau. – Ji palaukė, kol jis atpjovė citrinos ir įmetė ploną griežinėlį jai į puodelį. – Tačiau ne dėl to, – paprieštaravo.

– Kas ne dėl to?

– Jūs nesirodote. – Lili palinko į priekį, jos žavios akys išdavė, kad ji mažumėlę sutrikusi. – Norėčiau žinoti... norėčiau jus perprasti. Žinoma, aš suprantu, jog yra vyrų, kurie manęs nemėgsta... tai aišku iš pirmo žvilgsnio. Yra ir tokių, kurie manęs bijo: jie mano, kad noriu už jų ištekėti. – Ji nuoširdžiai jam nusišypsojo. – Bet nemanau, jog jūs manęs nemėgstate... o jūs veikiausiai nemanote, kad aš noriu ištekėti už jūsų.

– Ne... tikrai nemanau, – sutiko jis. – Na ir kas?

Seldenas nusinešė puodelį prie židinio, atsirėmė į atbrailą ir pažvelgė į merginą su tingaus pasitenkinimo išraiška veide. Provokuojantis jos žvilgsnis tik dar labiau sustiprino malonumą... jis nesitikėjo, kad Lili Bart eikvos jėgas dėl tokio menko laimikio kaip jis; bet gal ji tiesiog praktikuojasi tobulindama įgūdžius arba tokios merginos kaip ji įpratusios prie asmeninių pokalbių. Šiaip ar taip, ji buvo be galo graži, jis pakvietė ją arbatos ir turi vykdyti įsipareigojimus.

– Na, tada, – surizikavo Seldenas, – gal kaip tik dėl to.

– Dėl ko?

– Dėl to, kad jūs nenorite ištekėti už manęs. Gal man trūksta paskatų atvažiuoti su jumis pasimatyti. – Išdrįšęs

ištarti šiuos žodžius jis pajuto, kaip šiurpas perėjo per nugarą, tačiau Lili juokas jį nuramino.

– Brangusis pone Seldenai, jūs esate vertas daugiau. Būtų kvaila jums mane įsimylėti, o į kvailį jūs nepanašus. – Ji atsilošė ir gurkštelėjo arbatos tokia žaviai abejinga veido išraiška, kad jeigu jie būtų buvę jos tetos svetainėje, jis veikiausiai būtų pamėginęs paneigti jos išvadą.

– Nemanote, – tęsė ji, – kad yra daugybė vyrų, sakančių man malonius dalykus, o aš norėčiau turėti draugą, nebijantį pasakyti nemalonius dalykus, kai to reikia? Kartais pagalvodavau, jog jūs galėtumėte būti toks draugas... Nežinau kodėl, tiesiog jūs nesate nei išpuikėlis, nei storžievis, o man su jumis nereikėtų apsimetinėti nei jūsų saugotis, – ji pritildė balsą ir dabar jau kalbėjo rimtai, žvelgdama į jį nerimastingai tarsi vaikas.

– Jūs nežinote, kaip man reikia tokio draugo, – kalbėjo Lili. – Mano tetos galva prikimšta nuvalkiotų tiesų, tačiau jomis buvo galima vadovautis šeštojo dešimtmečio pradžioje. Visada jaučiau, kad gyvendama pagal jos taisykles turėčiau dėvėti muslino suknelės milžiniškomis pūstomis rankovėmis. O kitos moterys... mano geriausios draugės... na, jos manimi naudojasi ir piktnaudžiauja mūsų draugyste, tačiau aš joms nė kiek nerūpiu. Tai per ilgai užtruko... žmonės pavargo nuo manęs, jie jau kalba, kad man reikia ištekėti.

Stojo trumpa tyla, per kurią Seldenas apsvarstė keletą replikų, galinčių suteikti šiek tiek pikantiškumo susiklosčiusiai padėčiai, tačiau atsisakė šio sumanymo ir tiesiog paklausė:

– O kodėl neištekate?

Ji raustelėjo ir nusijuokė.

– O, matau, kad jūs vis dėlto *esate* draugas, o tai vienas iš tų nemalonių dalykų, kurių manęs klausinėja.

– Jis neturėtų būti nemalonus, – bičiuliškai atšovė Seldenas. – Argi santuoka nėra jūsų misija? Argi ne santuokai jūs buvote rengiama?

Lili atsiduso.

– Tikriausiai. Kam daugiau?

– Būtent. Tai kodėl nesurizikuoti?

Ji patraukė pečiais.

– Jūs kalbate taip, tarsi aš turėčiau ištekėti už pirmo sutikto vyriškio.

– Nenorėjau paskatinti jūsų elgtis taip desperatiškai. Bet juk turi būti tam tinkamas vyriškis.

Ji vangiai papurtė galvą.

– Kai buvau pristatyta aukštuomenei, iš pradžių kelis kartus nepasinaudojau geromis progomis... manau, visoms merginoms taip nutinka; be to, juk žinote, kad esu baisiai neturtinga ir labai brangi. Man reikia daug pinigų.

Seldenas pasisuko ir paėmė nuo židinio atbrailos pakelį cigarečių.

– Kur pasidėjo Dilvortas? – pasiteiravo jis.

– Ak, jo motina išsigando... Pabijojo, kad aš perdarysiu visas šeimos brangenybes. Be to, norėjo išgauti pažadą, jog nepertvarkysiu svetainės.

– Nedarytumėte to, dėl ko manote esant verta tekėti!

– Visiškai teisingai. Todėl išsiuntė jį į Indiją.

– Kaip gaila... bet jūs galite susirasti geresnį už Dilvortą.

Jis ištiesė pakelį, panelė Bart paėmė tris ar keturias cigaretes, vieną suspaudė tarp lūpų, o kitas įsidėjo į nedidelį auksinį portsigarą, kabantį ant ilgos grandinėlės su perlais.

– Ar aš dar turiu laiko? Tada užtrauksiu kelis dūmus. – Ji palinko į priekį atkišdama cigaretę jam pridegti. Jai taip padarius Seldenas su nešališku malonumu pasigėrėjo, kaip lygiai jos juodos blakstienos išsirikiavusios glotniuose baltuose vokuose, kaip rausvai violetinis jų šešėlis ištirpsta skruostų blyškume.

Panelė Bart vaikščiojo po kambarį ir pūsdama dūmus apžiūrinėjo knygų lentynas. Kai kurie leidiniai buvo įrišti brangia sodrių atspalvių tymo oda, kuri nuo rankų jau buvo kiek apsitrynusi, ji glostė juos žvilgsniu, tačiau ne vertindama kaip žinovė, o mėgaudamasi subtiliais atspalviais ir tekstūra, negalėdama tam atsispirti. Staiga nerūpestingo pasigėrėjimo išraišką pakeitė gyvas susidomėjimas, ji klausiamai atsigręžė į Seldeną.

– Jūs kolekcionuojate... domitės pirmaisiais leidimais ir panašiais dalykais?

– Tiek, kiek gali sau leisti vyras, neturintis tam daug pinigų. Kartkartėmis ką nors randu šiukšlyne, ieškau turguje.

Lili vėl sutelkė dėmesį į lentynas, tačiau žvilgsnis bėgiojo jomis nedėmesingai ir Seldenas suprato, kad jai šovė kažkokia mintis.

– O amerikana*... Ar jūs kolekcionuojate amerikaną?

* *Americana* (angl.) – su Amerikos kultūra ir buitimi susiję dalykai.

Jis pažvelgė į ją ir nusijuokė.

– Ne, aš to nedarau. Matote, nesu tikras kolekcininkas; man tiesiog patinka turėti gražiai išleistų mėgstamų knygų.

Ji suraukė nosį.

– Amerikana turbūt siaubingai nuobodi?

– Manau, kad taip... išskyrus istorinius leidinius. Tačiau tikras kolekcininkas vertina daiktus dėl to, kad jie reti. Nemanau, jog amerikanos kolekcininkai per naktis skaito istorinius veikalus... senasis Džefersonas Graisas tikrai to nedarė.

Lili įdėmiai klausėsi.

– Tačiau kainuoja jie pasakiškus pinigus, argi ne? Atrodo keista, kad kažkas nori brangiai mokėti už prastai išspausdintą knygą, kurios nė nesiruošia skaityti! Tikriausiai dauguma amerikanos savininkų netgi nėra istorikai?

– Taip, nedaug istorikų gali įpirkti tokius leidinius. Istorikams tenka juos skolintis iš viešųjų bibliotekų arba privačių kolekcijų. Paprastus kolekcininkus jie itin retai sudomina.

Seldenas prisėdo netoli jos ant krėslo ranktūrio, o ji toliau jį klausinėjo: teiravosi, kurie leidiniai jo bibliotekoje patys rečiausi, ar Džefersono Graiso kolekcija tikrai laikoma turtingiausia pasaulyje ir kokia didžiausia suma, kada nors sumokėta už vieną leidinį.

Buvo be galo malonu šitaip sėdėti, stebėti, kaip Lili kartkartėmis paima nuo lentynos kokią knygą, pašnarina lapus tarp pirštų, o palenktas jos profilis išryškėja švelniame senų leidinių fone, ir kalbėti nesusimąstant, kas sukėlė staigų jos

susidomėjimą tokiais nuobodžiais dalykais. Vis dėlto jis negalėjo nepamėginti išsiaiškinti tokio jos elgesio priežasties, tad kai Lili padėjo atgal Žano de la Briujero tomelį ir atsi-
gręžė, jam toptelėjo mintis, kur ji suka. Kitas jos klausimas buvo ne iš tų, kurie ką nors paaiškina. Ji stabtelėjo priešais jį su šypsena, leidžiančia tikėtis bičiuliškumo, bet drauge primenančia apie ribas, kurių privalu laikytis.

– Ar nenorėtumėte, – staiga paklausė Lili, – būti toks turtingas, kad galėtumėte nusipirkti visas trokšamas knygas?

Seldenas pasekė jos žvilgsnį, klaidžiojantį po kambarį apšepusiomis sienomis, apstatytą senais baldais.

– Argi nesu turtingas? Laikote mane šventuoju, gyvenančiu ant stulpo?

– Turite dirbti... Ar jūsų tai neslegia?

– Na, darbas pats savaime nėra blogis... Man patinka teisė.

– Nėra blogis, tačiau darbas varžo, verčia laikytis įprastos tvarkos... Nejaugi nenorėtumėte pabėgti, pakeiliuoti po svečias šalis, susipažinti su kitokiais žmonėmis?

– Siaubingai norėčiau... ypač kai pamatau į garlaivį skubančius savo draugus.

Ji užjaučiamai atsiduso.

– Bet ar pasiryžtumėte... vesti dėl pinigų?

Seldenas užsikvatojo.

– Gink Dieve! – pareiškė jis.

Lili atsiduso ir atsistojusi įmetė nuorūką į židinį.

– Ak, yra didžiulis skirtumas... mergina privalo atsakingai ištekėti, o vyras gali vesti, jeigu to nori. – Ji kritiškai

nužvelgė Seldeną. – Jūsų švarkas kiek aptrintas... bet kam tai rūpi? Žmonės vis tiek kviečia jus pietų. Jeigu aš vaikščiočiau apdriskusi, su manimi niekas nenorėtų bendrauti: moteris yra kviečiama ne tik dėl to, kokia ji yra, bet ir dėl to, kaip rengiasi. Drabužiai yra fonas, jeigu norite – karkasas; jie neatneša sėkmės, bet yra jos dalis. Kam patinka moteris apskurusiais apdarais? Mes privalome iš paskutiniųjų būti gražios ir elegantiškai rengtis... o jei neįstengiame išsilaikyti pačios, turime susirasti partnerį.

Seldenas šelmiškai pažvelgė į Lili: nors gražios akys maldavo, jos užjausti buvo neįmanoma.

– Na taip, veikiausiai nemažai turtuolių tik ir laukia progos sėkmingai investuoti savo turtus. Gal jau šįvakar pas Trenorus likimas jums nusišypsos.

Ji atlaikė jo klausiamą žvilgsnį.

– Maniau, ir jūs ten būsite... turiu omenyje ne tokį ampļu! Atvyks daug jūsų aplinkos žmonių... Gvena Van Osburg, Vezerelai, ledi Kresida Rait... ir Dorsetai.

Prieš išstardama pastarąjį vardą Lili nutilo ir pasiuntė pro primerktas blakstienas klausiamą žvilgsnį, tačiau Seldenas išliko ramus.

– Ponia Trenor mane kvietė, bet iki savaitės pabaigos negaliu ištrūkti, be to, tie dideli pokyliai man nuobodūs.

– Ak, man taip pat! – sušuko Lili.

– Tai kodėl važiuojate?

– Toks mano darbas... jūs pamiršote! Be to, jeigu aš ten nevažiuosiu, turėsiu žaisti kortomis su savo teta Ričfild Springse.

– Tai nė kiek ne geriau nei ištekėti už Dilvorto, – sutiko jis ir juodu nusijuokė iš malonumo, staiga pajutę vienas kitam artumą.

Lili dirstelėjo į laikrodį.

– Vaje! Turiu eiti. Jau po penkių.

Ji stabtelėjo prie židinio ir pažvelgusi į savo atvaizdą veidrodyje ant atbrailos pasitaisė šydą. Tokia poza išryškino jos kūno linkius, teikė figūrai sengirių gyventojų grakštumo... tarsi ji būtų miškų nimfa, priversta paklusti svetainės taisyklėms, ir Seldenui toptelėjo, kad kaip tik tas nesutramdomas laisvės siekis teikia pikantišką atspalvį išoriniam nenatūralumui.

Jis nusekė paskui ją į prieškambarį, tačiau prie slenksčio ji ištiesė ranką atsisveikinti.

– Buvo puiku, dabar jūs turėsite pas mane apsilankyti.

– Nejaugi nenorite, kad palydėčiau jus į stotį?

– Ne, atsisveikinkime čia, – žavingai šypsodamasi Lili neskubėjo atitraukti rankos.

– Ką gi, sudie... Linkiu sėkmės Belomonte! – tarė Seldenas atidarydamas duris.

Laiptų aikštelėje Lili stabtelėjo ir apsidairė. Buvo viena galimybė iš tūkstančio ką nors čia sutikti, bet ji niekada nesijausdavo visiškai saugi ir už retus neapgalvotus poelgius sumokėdavo perdėto atsargumo priepuoliais. Nieko nebuvo matyti, tik namų darbininkė šveitė laiptus. Stambaus sudėjimo moteriškė ir jos darbo priemonės užėmė tiek daug vietos, kad eidama pro ją Lili turėjo kilstelėti sijonus ir prisispauti arčiau sienos. Tuo metu namų darbininkė

pertraukė darbą ir paraudusiomis rankomis spausdama šlapią skudurą, ką tik ištrauktą iš kibiro, smalsiai pažvelgė į ją. Moters veidas buvo platus ir išblyškęs, mažumėlę raupuotas, pro retus šiaudų spalvos plaukus nemaloniai prasišvietė galvos oda.

– Atsiprašau, – tarė Lili, mandagiai leisdama jai suprasti, kad šitaip elgtis nedera.

Moteris be žodžių patraukė kibirą ir toliau spoksojo į panelę Bart, kai ši šnarindama šilkais praplaukė pro šalį. Lili pajuto, kaip nuo darbininkės žvilgsnio ją išmušė raudonis. Ką ta būtybė sau mano? Nejaugi negalima padaryti paprasčiausio, visiškai nekalto dalyko nesukeliant kam nors šlykščių spėlionių? Ji nulipo dar pusę laiptų maršo ir šyptelėjo pagalvojusi, jog nieko keista, kad moteriškės žvilgsnis jai pasirodė trikdantis. Vargšėlė tikriausiai apstulbo taip netikėtai ją pamačiusi. Bet ar moteris ant Seldeno namų laiptų *toks* jau neįprastas reiškinys? Panelė Bart nebuvo susipažinusi su viengungių vyrų daugiabučių moralės kodeksu ir vėl nuraudo pamaniusi, kad įdėmus darbininkės žvilgsnis bandė surasti ją tarp atmintin įstrigusią ankstesnių Seldeno lankytojų. Su šypsena nustūmusi baimingą mintį į šalį ji nuskubėjo laiptais į apačią, svarstydamą, ar greitai pavyks rasti laisvą karietą netoli Penktosios aveniu.

Prienamyje ji vėl stabtelėjo ir nužvelgė gatvę ieškodama dviračio ekipažo. Netoliese nė vieno nebuvo, bet pasiekusi šaligatvį ji susidūrė su neaukšto ūgio išpuoselėtos išvaizdos vyriškiu su gardenijos žiedu švarko atlape: jis sušuko iš nuostabos ir kilstelėjo skrybėlę.

– Panelė Bart?! Koks netikėtumas! Man *labai* pasisekė, – pareiškė džentelmenas ir Lili pastebėjo, kad primerktos jo akys smalsiai sužibo.

– O, ponas Rosdeilas... Kaip gyvuojate? – paklausė ji, jausdama, kad draugiška jo šypsena kelia apmaudą.

Ponas Rosdeilas susidomėjęs žvelgė į merginą. Tai buvo apkūnus rausvaskruostis vyras, tipiškas šviesaus gymio žydas, vilkėjo jis madingais Londono drabužiais, kurie tiko jam it apmušalai baldui, o mažos įkypos akys žiūrėjo į žmones vertinamai lyg į smulkius papuošalus. Jis klausiamai dirstelėjo į „Benedikto“ prieangį.

– Tikriausiai ėjote į miestą apsipirkti? – paklausė jis šiek tiek familiariai.

Nuo jo balso tono panelė Bart truputį susigūžė ir puolė aiškinti:

– Taip... buvau užsukusi pas savo siuvėją. O dabar skubu į traukinį, važiuoju pas Trenorus.

– A... vadinasi, tik pas siuvėją, – maloniai tarė ponas Rosdeilas. – Nežinojau, kad „Benedikte“ yra įsikūrusi siuvėja.

– „Benedikte“? – sutriko mergina. – Ar toks šio pastato pavadinimas?

– Taip, toks; man regis, tas senas žodis reškia „vien-gungis“, ar ne? Taip jau atsitiko, kad esu šio namo savininkas... todėl tai žinau. – Jis dar plačiau išsišiepė ir su vis didėjančia arogancija pridūrė: – Turite leisti man nuvežti jus į stotį. Trenorai, žinoma, dabar Belomonte? Turite mažai laiko iki traukinio, išvykstančio be dvidešimt šešios. Kaip supratau, siuvėja jus užlaikė.

Lili įsitempė klausydamasi jo pataikavimų.

– Dėkoju, – išlemeno ji, staiga jos žvilgsnis užkliuvo už dviračio ekipažo, atriedančio Madisono aveniu, ir ji desperatiškai pamojavo vežikui. – Jūs labai malonus, bet negaliu jūsų trukdyti. – Lili ištiesė ranką ponui Rosdeilui, nepaisydama jo prieštaravimų išoko į jos išgelbėti sustojusią karietaitę ir gaudydama kvapą sušuko vežikui, kur vežti.

Sudomino? Pirkite knygą LINKSMYBĖS NAMAI
ir perskaitykite istoriją iki pabaigos

JAUSMŲ KLASIKA

PIRMĄ KARTĄ IŠSPAUSDINTAS 1905-AISIAIS,
ROMANAS „LINKSMYBĖS NAMAI“ ŠOKIRAVO
TUOMETINĘ VISUOMENĘ, ATSKLEISDAMAS
SUVARŽYMUS, KURIUOS PATIRIA
MOTERIS, IŠDRĪSUSI PRETENDUOTI
Į SANTUOKOS TEIKIAMAS PRIVILEGIJAS
NEPRISIIMDAMA ĮSIPAREIGOJIMŲ.

Lili Bart, graži, sąmojinga ir išprususi mergina, yra mėgstama didelius turtus paveldėjusių aristokratų namuose, jos prielankumo siekia vis didėjantis būrelis nuvorišų. Bet baigiančios trečią dešimtį Lili padėtis darosi nesaugi: kilmingai, tačiau beturtei merginai, turinčiai brangių pomėgių, reikia turtingo vyro, kuris padėtų išsaugoti aukštą padėtį ir suteiktų prabangų gyvenimą, prie kurio ji pripratusi. Daug vyrų jos siekia, vis dėlto kažkas – gal išrankumas, o gal principai – trukdo išsirinkti tinkamą porą.

„Linksmybės namai“ – pasakojimas apie socialinę atskirtį. Šiame kūrinyje E. Wharton atskleidžia savo kaip neprilygstamos pasakotojos talentą, aštrus jos žvilgsnis pastebi žiaurumą, slypintį po nuglaistytu aukštuomenės gyvenimo paviršiumi. Kaip „Nekaltybės amžius“ ir „Etanas Fromas“, šis jos kūrinys taip pat yra ekranizuotas.

